ב"ה | י"ב – כ"ה סיון תשפ"ב צ"ו – ק"ט יבמות | שנה אחת עשרה

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך (קידושין ל.)

גליון 246

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403

sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' **פינחס רוזנבוים** זצ"ל

נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון זה מוקדש לעילוי נשמת הרב החסיד רבי דוד אליהו גרינוואלד זצ"ל בן הרה"ח רבי יוסף חיים הי"ד נלב"ע כ"ב סיון תשע"ה

הונצח ע"י בתו הרבנית מרת מרים לאה רוזנבוים תליט"א

יבמות דף צ"ז . יום שב"ק פרשת בהעלותך - י"ב סיון תשפ"ב

דף צ"ז – ע"א

משנה . אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה, אמרו לו מתה ונשא אחותה מאמה, אמרו לו מתה ונשא אחותה מאביה, אמרו לו מתה ונשא אחותה מאמה, ונמצאו קיימות – מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית, וביאת אחת מהם פוטרת צרותיהם, ואסור בשניה וברביעית ואין ביאתם פוטרת צרותיהם, ואם היה אמת שמתה הראשונה והשאר היה שקר – מותר בשניה וברביעית וביאת אחת מהם פוטרת צרותיהם, ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאתם פוטרת צרותיהם.

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו – פסלה על האחים, ואפילו אם בא עליה לאחר שאחיו הגדול עשה בה מאמר, אך לא קנאה לגמרי בביאתו אלא כמאמר בגדול, ולכן יכולים אחיו הגדולים לפסלה עליו במאמר וגט וחליצה וביאה.

עשה בה הקטן מאמר או נתן לה גט או חליצה – פוסלה על האחים רק אם עשה זאת בתחילה, ולא אם עשה זאת בסוף - לאחר מאמר אחיו הגדול. וגט של קטן כוחו פחות מכוח גט של גדול - שלרבן גמליאל הסובר שאין גט אחר גט, היינו רק ששניהם גדולים, אבל אם הראשון קטן מהני גט של גדול אחריו, ולחכמים שיש גט אחר גט - אחר גט של גדול לא מהני גט של קטן.

דף צ"ז – ע"ב

משנה . בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ואח"כ בא עליה אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד – לת"ק פוסלה על אחיו, שהוא כמאמר אחר מאמר ששניהם תופסים בה, וכיון שצריכה גט משני הרי היא בכלל כיון שלא בנה שוב לא יבנה. לרבי שמעון לא פסל, שביאת קטן ספק קונה ספק אינה קונה, ולכן אם ביאה ראשונה ביאה – שניה אינה ביאה, ואם ראשונה לאו ביאה – גם ביאה שניה לאו ביאה (וכגון שהייתה שוגגת בביאת שני, שלא נאסרה על ראשון משום זנות).

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה - לת"ק פוסל ע"י עצמו, כיון שאין ביאת הראשונה קנין גמור מהני ביאת שניה להצריך גט, והוא בכלל כיון שלא בנה שוב לא יבנה. ולרבי שמעון - יכול לקיים הראשונה ממה נפשך כנ"ל, אך אסור בשניה שמא ביאתו קונה וקנה הראשונה, ונאסרה עליו שניה משום שאינו בונה שני בתים.

המשנה שמחשיב ביאת בן תשע כמאמר, וכתוב שמהני ביאה שניה לפסול הראשונה כדין מאמר אחר מאמר בין בשני יבמים ויבמה אחת בין ביבם אחד ושתי יבמות - היינו שלא כבן עזאי הסובר שיש מאמר אחר מאמר רק בשני יבמים ויבמה אחת, ולא ביבם אחד ושתי יבמות שכל כוחו וקניינו שהיה לו לענין מאמר נתן בראשונה ודחה את השניה.

משנה . בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת – חולצת ולא מתייבמת, שיש עליה זיקת שני יבמים, שבביאתו לא יצאה מזיקה הראשונה שאינה אלא כמאמר.

מי שיש עליה זיקת שני יבמים חולצת ולא מתייבמת, ושמעינן ממתני' שאינו דווקא כשיש צרה משום גזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות.

בן תשע שנים ויום אחד או שוטה שנשאו אשה ומתו – אין נשותיהם זקוקות ליבום, שאין הקידושין כלום, ורק ביאתו ביבמה הואיל וזקוקה לו שוויה רבנן כמאמר.

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת אם לא ידע את הראשונה משהגדיל שלא יצאה מנפילה הראשונה – הראשונה חולצת ולא מתייבמת, שיש עליה זיקת שני יבמים, והשנייה או חולצת או מתיבמת, לרבי שמעון מייבם לאיזה שירצה שאינו סובר דין זיקת שני יבמים, וחולץ לשניה שאינם צרות ואין אחת נפטרת בחבירתה, אך אינו מייבם לשניהם שהיא צרתה במקצת במאמר, ויאמרו ששתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות.

שנינו במשנה שביאת בן תשע ביבמתו אינה פוסלת אשתו שנשא משהגדיל מיבום משום צרת בעלת זיקת שני יבמים: לרב – שלא עשו ביאת קטן כמאמר לענין זה, לשמואל ורבי יוחנן – נחלקו התנאים בטעם שאינו מייבם זו שיש עליה מאמר, אם הוא משום שגוזרים שיבא ליבם גם צרתה, ולפי טעם זה ה"ה בנידון זה אסורות שתיהם, ולתנא דידן הטעם ששאת שני מתים אסורה מדאורייתא וגזרו גם במאמר, אבל בצרתה לא גזרו.

רב אלעזר אמר שמעתתא דרבי יוחנן הנ"ל בבית המדרש ולא אמרה משמו, הקפיד רבי יוחנן, אמרו לו רבי אמי ור' אסי שכך היה מעשה בבית הכנסת של טבריה, שנחלקו בה עד שנקרע ספר תורה בחמתם, והיה שם רבי יוסי בן קיסמא ואמר תמה אני אם לא יהיה בית הכנסת זה עבודת כוכבים וכן היה, והקפיד רבי יוחנן איך מביאים ראיה משם שהיו חברים מה שאינו כן רבי אלעזר שהוא תלמידו, ופייסו רב יעקב בר אידי, שנאמר 'כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע, וכן עשה יהושע, לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה', שהיה יהושע ישב ודורש סתם והכל יודעים שתורתו של משה היא, כך הכל יודעים שמה שדורש רבי אלעזר תלמידך הוא משלך, אמר רבי יוחנן לרבי אמי ור' אסי, מפני מה אין אתם יודעים לפייס כבן אידי חברינו.

יבמות דף צ"ז . יום א' פרשת שלח . י"ג סיון תשפ"ב

דף צ"ז – ע"א

'אגורה באהלך עולמים' - וכי אפשר לגור בשני עולמים ? אלא ביקש דוד שיאמרו דבר שמועה מפיו בעולם הזה כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר.

בן עשרים שלא הביא שתי שערות – דינו כקטן עד רוב שנותיו, ואם נולדו בו סימני סריס דינו כגדול.

כשבא לפני רבא בן עשרים שלא הביא סימנים, אם היה כחוש אמר האכילהו והשקהו עד שיהא בריא ושמן, ואם היה בריא ושמן אמר שיכחישו אותו, שזה וזה גורם לפעמים שהסימנים לפעמים נושרים מחמת כחישות ולפעמים מחמת שומן.

הדרן עלך פרק האשה רבה

פרק אחד עשר - נושאין על האנוסה

משנה . אנס ופיתה את האשה – מותר לישא את בתה ואחותה ואמה מדאורייתא, שכתוב באיסורים לשון לקיחה שרק אם הראשונה היה דרך ליקוחים אסור בשניה, ולרבא משום שכתוב 'ערות בת בנך לא תגלה' משמע אבל בת אשתו מאיש אחר מותרת, והיינו כשאינה אשתו אלא אנוסה ומפותה, ומה שכתוב 'ערות אשה ובתה לא תגלה' שמשמע שאסורה היינו מאשתו, שכתוב שם 'שארה' והיינו דרך נישואים.

מדרבנן אסור לישא אם בת ואחות אנוסתו ומפותתו, ואף אם רק נחשד שיצא עליו קול שזינתה עמו – שמא יחזור לזנות עמה אחר שנשא קרובתה ותהא אנוסה ומפותה על הנשואה שאסורה, אך אחר מיתתה מותר בהם.

'איש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו' הגם שכתוב בלשון ליקוחים אי אפשר לפרש שהאיסור בקידושין שהרי אין תופסים בה, וע"כ היינו שכיבה.

נושא אדם אנוסת ומפותת אביו ובנו, רבי יהודה אוסר בשל אביו, ונחלקו בפירוש הפסוק 'לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו', לרבי יהודה היינו כנף שראה אביו, שהרי לעיל מיניה מיירי באנוסה, לרבנן כיון שאינו סמוך ממש מפרשים הפסוק 'כנף הראוי לאביו', והיינו שומרת יבם של אביו, והגם שבלאו הכי אסורה משום שהיא דודתו – לעבור עליו בשני לאוים, ואם אביו חי עובר גם משום יבמה לשוק.

דף צ"ז – ע"ב

יעקב אנס אשה והוליד בת, נשא ראובן אנוסת אביו (שלא כרבי יהודה) – בת יעקב אומרת: אחי מאבי נשא אמי.

עכו"ם הבא על בתו – היא אומרת על בנה שהוא אחיה והיא אחותו.

עכו"ם הבא על בת בתו – היא אומרת לבנה: שלום עליך בני אני בת אחותך.

עכו"ם הבא על בת בנו – היא אומרת על בנה שהוא בנה והיא בת אחיו.

עכו"ם הבא על אמו והוליד בת, וחזר ובא על אותה בת, וחזר אביו ובא עליה והוליד ממנה בנים, היא אומרת קובלת אני על אחי, שהוא אבי, ובעלי, ובן בעלי, ובעל אמי, שאינו נותן פת לאחיו היתומים בני הזקן שהם בני בתו.

עכו"ם הבא על אמו והוליד שתי בנות חזר ובא על אחת מהם והוליד בן, אחות אמו אומרת לו אתה אחי מאב אחד, אני ואמך אחיות מאב ואם אחד, אביך אחי מן האם.

שתי בנות ראובן, אחת נשאת לשמעון אחיו ואחת לבן לוי אחיו, בן שמעון אומר לבן בן לוי אנו בני אחיות (שתי בנות ראובן), אני ואביך בני שני אחים (שמעון ולוי), אני ואמך בני אחים.

משנה . הגיורת שנתגיירו בניה עמה ובני שפחה שהשתחררו, אם הם אחים מן האב ולא מן האם לכו"ע אין להם דין אחווה, שכקטן שנולדו, ופטורים נשותיהם מן החליצה אם מתו (אפילו מדרבנן שתולים שאשתו זינתה מאחר), וכל אחד מותר באשת השני אפילו במקום בנים. אחים מן האם ולא מן האב – ללישנא קמא לכו"ע אסורים מדרבנן שיגיעו להחליף בישראל, וללישנא בתרא לרב ששת אסורים ולרב אחא בר יעקב מותרים. אחים מן האב ומן האם – לרב ששת אסורים, שקורין להם בני אשה פלונית, ולרב אחא בר יעקב מותרים שקוראים להם אחר אביהם.

שני אחים תאומים גרים ומשוחררים, אף שהם ודאי אחים מן האב אין חולצים ואין מייבמים, ואין חייבים משום אשת אח. היה הורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה – אין להן אחווה מן האב, ולא חולצים ולא מתייבמים, אבל יש להם אחווה מן האם, וחייבים משום אשת אח. הייתה הורתם ולידתם בקדושה – הרי הם כישראלים לכל דבריהם.

יבמות דף צ"ח . יום ב' פרשת שלח - י"ד סיון תשפ"ב

דף צ"ח – ע"א

אין אב לגוי גם במקום שאין לומר שהוא כקטן שנולד, כגון שהורתו שלא בקדושה ולידתו

מערכת סיכומי הדף היומי - מחודדים

שולחת בזאת ברכת מזל טוב נאמנה למוסר נפשו להרבות פעלים וזיכוי הרבים

הרב ברוך רובין שליט"א

לרגל אירוסי בנו יעקב אריה הי"ו בשעטו"מ

ניתן לתרום ולהנציח במהירות ובקלות דרך מוקדי "נדרים פלוס"ע"ש "מחודדים" או ע"י קוד שלוחה 4334.

לתרומה דרך "נדרים פון" בטל: 03-7630585 להקיש שלוחה 4334. בנק דיסקונט סניף 64 מספר חשבון 184865

בקדושה, ואינו משום שעכו"ם שטופים בזימה ולא ידוע מי זה אביו, שהרי כן הדין אפילו היו אביו ואמו חבושים בבית האסורים, אלא משום שרחמנא אפקריה לזרעיה, שנאמר 'בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם', וכמו שמוכח ממה שקתני בברייתא שאם הייתה הורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה לא חולצים ולא מייבמים.

גם לסוברים שגר אסור באשת אחיו מאמו היינו דווקא כשאחיו בעלה אחר שנתגייר, הא לאו הכי מותר ולא גוזרים כשהוא עכו"ם אטו כשהוא גר.

כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה אמרה שומעים לו, ואם לאו אין שומעים לו, אלא אם הביא ראיה שכבר אמרה קודם לכן, או שאמר ששמעו יחד עם דבר שנאמן עליו, שניכרים דברי אמת שקבלם יחד.

'ויהי דבר ה' אל יונה שנית' - אמר רבי עקיבא, שנית דברה עמו שכינה שלישית לא, ומה שכתוב 'הוא השיב את גבול ישראל מלבא חמת עד ים הערבה כדבר ה' אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא' - לרבינא שעל עסקי נינוה דיבר רק פעמיים, לרב נחמן בר יצחק פירוש הפסוק הוא שכשם שנהפך לנינוה מרעה לטובה, כך בימי ירבעם בן נואש נהפך להם מרעה לטובה.

דף צ"ח - ע"ב

גר שהיתה לידתו בקדושה והורתו שלא בקדושה - יש לו משאר האם ולא מן האב, ואם נשא אחותו מן האם שנולדה בהיות אמו עכו"ם - יוציא, גזירה שמא ישא אחותו שנולדה אחריו שהיא ישראלית, אחותו מן האב - יקיים ולכתחילה לא יכנוס, אחות האב מן האם - יוציא, גזירה משום אחותו מן האם, אחות אב מן האב - יקיים, אחות האם מן האם יוציא, אחות האם מן האב - לרבי מאיר יוציא, כיון שיש צד אם, לחכמים יקיים. ומותר באשת אחיו בהיותו עכו"ם, וכן באשת אחי אביו, ואשת אביו.

גר שנשא אשה ובתה ונתגיירו עמו - כונס אחת ומוציא אחת, שלא יבאו להתיר אשה ובתה בישראל. מתה אשתו - לרבי ישמעאל אסור בחמותו, שחמור איסורה שאסורה מדאורייתא גם אחר שמתה בתה, וגבי גר גזרו בה רבנן, לרבי עקיבא מותר בחמותו כשם שסובר שנחלש האיסור אחר מיתת הבת שאינה בשריפה.

משנה . חמש נשים שנתערב ולדותיהם ונשאו ומתו, בן ודאי של כל אחת מחמש הנשים - ארבעה חולצים לאחת מהם, ואח"כ מייבם אותה בן החמישית, ולא ייבם אחד מהם תחילה שמא אינה יבמתו ופגע ביבמה לשוק, הוא ושלושה חולצים לאחת ואחד מייבם, ונמצא לכל אחת מהם ארבע חליצות ויבום אחד.

חמש נשים שנתערבו - מן הדין יכול אחד לייבם כל נשות הספיקות אחר שקיבלו חליצה מארבע האחרים, רק עדיף יותר לעשות כנ"ל שמא לכל אחד מתרמי דידיה, ומתקיימת מצות יבום.

חמש נשים שנתערבו וולדותיהם, ויש ביניהם כאלו שהם אחים בוודאי מאותה האם - הם חולצים ולא מייבמים, שמא יפגע באשת אחיו מאמו, ואם יש ביניהם כהנים חולצים ולא מיבמים שמא אחד מהחולצים היה יבמה וחליצתו חליצה ונאסרה לכהן.

יבמות דף צ"ט . יום ג' פרשת שלח - ט"ז סיון תשפ"ב

דף צ"ט - ע"א

יש חולץ לאמו מספק - שתי נשים שיש לכל אחת בן ודאי ובן ספק שנתערבו ביניהם, מתו בעליהם וכל בן ודאי נשא אמו של שני, ומתו, בני הספיקות צריכים לחלוץ לשניהם, נמצא חולץ לאמו מספק.

יש חולץ אחותו מספק - שתי נשים שילדו שתי נקבות, ונתערבו, ובאו אחיהם שלא מאותה האם ונשאום, ומתו בלא בנים, שניהם חולצים לשניהם, נמצא חולץ לאחותו מספק.

יש חולץ לבתו מספק - אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקבות, ונתערבו, ובאו אחיהם של שני הבעלים ונשאום, ומתו בלא בנים, נמצא כל אחד חולץ לבתו מספק.

איש ואשה פעמים שמולידים חמש אומות - ישראל שלקח עבד ושפחה, ולהם שני בנים שילדו בגיותם, נתגייר אחד מהם, הטביל העבד והשפחה לשם עבדות וילדו בן, שחרר את השפחה ובא עליה העבד וילדה בן, שחרר שניהם וחזר ובא עליה וילדה בן, הרי יש להם חמש בנים - עכו"ם, גר, עבד, ממזר - שעכו"ם ועבד שבא על בת ישראל הולד ממזר, ישראל.

יש מוכר את אביו להגבות לאמו כתובתה, כגון ישראל שלקח עבד ושפחה ויש להם בן שלא נמכר לו, שחרר השפחה ונשאה וכתב כל נכסיו לבנה, וכשמת הישראל נמצא בן זה מוכר אביו העבד להגבות לאמו כתובתה, אם עבד דינו כמטלטלים היינו כרבי מאיר שמטלטלים משועבדים לכתובה, או קמ"ל שעבד כקרקע.

משנה . האשה שנתערב ולדה בולד כלתה, ונשאו נשים, ומתו - בני הכלה חולצים ולא מייבמים, שכל אחד ספק אשת אחיו ספק אשת אחי אביו, ובני הזקנה או חולצים או מייבמים שספק אשת אחיו ספק אשת בן אחיו. **מתו הוודאי** - אם מתו בני הזקנה התערובות חולצים ולא מייבמים, שהוא ספק אשת אחיו ספק אשת אחי אביו, אם בני הכלה מתו אחד חולץ ואח"כ מייבם השני.

כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה - אוכלים בתרומה, וחולקים חלק אחד בגורן, אך אין חולקים לזה בלא זה שאין חולקים לעבד אלא אם כן רבו עמו, ואינם מטמאים למתים, ואין נושאים נשים בין כשרות בין פסולות. הגדילו ושחררו זה את זה - נושאים נשים הראויות לכהונה, ואינם מטמאים למתים, ואם נטמאו אין סופגים את הארבעים, ואינם אוכלים בתרומה, ואם אכלו אינם משלמים קרן וחומש, ואין חולקים בגורן, מוכרים תרומה שלהם והדמים שלהם, אין חולקים בעורות הקדשים, ואין נותנים להם בכור וחרמים, אך אין מוציאים שלהם מידיהם, ופטורים מן הזרוע ומן הלחיים ומן הקיבה, ובכורם יהא רועה עד שיסתאב, ונותנים עליהם חומרי כהנים וחומרי ישראלים (יבואר להלן דף ק.).

דף צ"ט - ע"ב

תנא דמתניתין סובר כרבי יהודה שאין חולקים תרומה לעבד אלא כשרבו עמו, משום שבמקומו היו מעלים מי שחילקו לו תרומה ליוחסין, לרבי יוסי - יכול שיאמר אם כהן אני תנו בשביל עצמי, ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי, שבמקומו לא היו מעלים מתרומה ליוחסין.

רבי אלעזר בר צדוק אמר שמימיו לא העיד אלא עדות אחת - שהעיד במקומו של רבי יהודה שראה שחילקו לעבד תרומה במקומו של רבי יוסי - ובקשו להעלות עבד לכהונה על פיו.

בהמתם של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמם לא כל שכן, ולכן בוודאי במעשה הנ"ל לבסוף לא העלו.

יבמות דף ק' . יום ד' פרשת שלח - ט"ז סיון תשפ"ב

דף ק' - ע"א

עשרה אין חולקים להם תרומה בבית הגרנות: חרש שוטה וקטן - שאינם בני דעה, וזילול לתרומה לחלק להן בגורן לעין כל, טומטום ואנדרוגינוס - דבריה בפני עצמם וזילול בקדשים, עבד - שלא יעלוהו מתרומה ליוחסין, אשה - מחלוקת אם משום שמא יגרשנה בעלה ותמשיך לקבל או משום יחוד, ערל וטמא - שמאוסים, נושא אשה שפסולה לכהונה - משום קנס.

נפק"מ בטעם שאין מחלקים לאשה תרומה בגורן: בגורן הסמוך לעיר ולא שכיחי בו אנשים - שיש יחוד אך יודעים אם היא גרושה. וברחוק מן העיר ושכיח בו אנשים - שאין יחוד אך אין יודעין אם היא גרושה.

כל שאין מחלקים להם תרומה בבית הגרנות משגרים לבתיהם, חוץ מטמא ונושא אשה שאינה הוגנת לו משום קנס שלא נזהרו, אבל לערל שמתו אחיו מחמת מילה שאנוס הוא משגרים להאכיל לנשיו ועבדיו.

מעשר עני שהוא מתחלק בתוך הבית בעיר שאין יחוד - נותנים לאשה תחלה, משום שזילול הוא לה שתעמוד שם.

איש ואשה שבאו לבית דין לתבוע בעל דינם - בתחילה היה רב מקדים להתעסק בדינו של האיש, שהוא חייב במצות, כששמע הדין הנ"ל שיש לחשוש יותר לזלזול האשה - הקדים להתעסק בדינה.

כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה כשהם גדולים כופים אותם לשחרר זה את זה, מפני שאינם יכולים לישא לא שפחה ולא בת חורין משום ספק.

שנינו במשנה שספק כהן ספק ישראל נותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראל, והיינו שאם הביא מנחה נקמצת - כמנחת ישראל, ואין שייריה נאכלים - כמנחת כהן.

שיירי המנחה של ספק כהן שאינם נאכלים - אינם נקטרים כמנחת כהן שכתוב בה 'כליל תהיה', משום שאסור להקטיר שיירי ישראל, לרבי אליעזר מעלה אותם לשם עצים, שדרש 'ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח' - לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים, ולחכמים הקומץ קרב לעצמו והשיריים מתפזרים על בית הדשן.

דף ק' - ע"ב

משנה . ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון ומת, בנים מן הראשון ומן השני חולצים לאשתו ולא מייבמים שהוא ספק אח מן האם, וכן הוא להם, היו לבעל ראשון ושני בנים מאשה אחרת - הוא יכול לייבם נשותיהם, והם לאשת ספק - אחד חולץ ואחד מייבם, שספק אח מן האב הוא ולא מן האם, ואינו מייבם קודם שמא פגע ביבמה לשוק.

ספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון והיה אחד מהם כהן - נותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראל (כדלעיל דף צ"ט:), היו שניהם כהנים - הם אוננים עליו והוא עליהם, שאסורים לאכול בקדשים, ואינם מטמאים זה לזה, הוא אינו יורשם והם יורשים אותו ויחלוקו ביניהם, ופטור על קללתם והכאתם, עובד עבודה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק בשניהם, ואם היו שניהם במשמר אחד נוטל חלק אחד.

עשרה כהנים עומדים ופירש אחד מהם ובעל - הולד שתוקי, ופסול מלעבוד עבודה מדרבנן, והסמיכו על פסוק שנאמר 'והייתה לו ולזרעו אחריו' בעינן זרעו מיוחס אחריו, וגזרו רק בדרך זנות אבל בדרך נשואים אפילו שהיו קידושי טעות כשר.

כהן ספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון שכתוב במתניתין שהוא אונן על שניהם שייך גם באופן שמת הראשון ואמו נישאת לשני - שאונן על הראשון כשלקטו עצמותיו, ו'הם אוננים עליו' שייך בגרושה, 'הוא אינו מטמא להם' שייך רק דרך זנות או קידושי טעות, שאילו בגרושה מותר לטמאות לראשון ממה נפשך, שאו אביו הוא, ואם הוא בן השני הרי נשא גרושה והבן חלל ומותר לטמאות למתים.

יבמות דף ק"א . יום ה' פרשת שלח - י"ז סיון תשפ"ב

דף ק"א - ע"א

ספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון שהכה או קלל זה אחר זה בשתי התראות - לת"ק חייב ממה נפשך, שסובר התראת ספק שמה התראה, לרבי יהודה פטור, שסובר התראת ספק אינה התראה. שניהם בבת אחת - י"א שבזה לכו"ע חייב, וי"א שגם בזה פטר רבי יהודה, שמה מקלל האמור כלפי מעלה אין בו שותפות, כך גם מקלל האמור למטה באביו ואמו, והוקש הכאה לקללה.

כהן ספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון עולה במשמרתם של שניהם בעל כרחו - משום פגם שתי המשפחות, שמתביישים שיאמרו בני אדם שממשפחתם הוא ופסול לעבודה.

כהן ספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון הגם שעולה במשמרם של שניהם אינו חולק עמהם, אלא אם היו שניהם ממשמר אחד ובית אב אחד שאז נוטל חלק אחד ממה נפשך.

הדרן עלך נושאין על האנוסה
פרק שנים עשר - מצות חליצה

משנה . מצות חליצה - בשלושה דיינים, ואפילו הדיוטות. בסנדל, ובדיעבד כשר אף מנעל. באנפיליא (נעל בד) בסולה שצריך דבר שמגין. בסנדל שאין לו עקב פסולה. מן הארכובה ולמעלה פסולה. בסנדל שאינו שלו, של עץ, של שמאל בימין, בגדול שאינו למידת רגלו אך יכול להלך בו, בקטן שחופה רוב רגלו - כשרה.

מצות חליצה בשלשה כעין דיינים - שיודעים להקרות ליבם 'מאן יבמי להקים' וגו' בלשון הקודש, וצריך שלשה שנאמר 'זקנים' שהם שניים, ואין בית דין שקול ולכן מוסיפים עוד אחד, וגם הדיוטות כשרים מיתור 'זקני'.

דף ק"א - ע"ב

סומא פסול לסנהדרין - כשם שבית דין מנוקים בצדק כך מנוקים מכל מום, שנאמר 'כולך יפה רעייתי ומום אין בך'.

'לעיני הזקנים וירקה' - צריכים הדיינים לראות הרוק היוצא מפי היבמה.

כתיב 'בישראל' 'בישראל' פעמיים - א' לבית דין ישראל ולא של גרים, וא' למה שאמר רבי טרפון שצריכים כולם לענות 'חלוץ הנעל'.

'וקראו לו זקני עירו ודברו אליו': וקראו לו - ולא שלוחם, ודברו אליו - משיאים לו עצה ההוגנת לו, שאם הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילד אומרים לו: מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך.

רבי יהודה סבר בתחילה שחליצה בחמשה - שנאמר 'זקנים' שניים, וכתיב 'זקני' עוד שניים, ואין בית דין שקול ומוסיפים עוד אחד, ולבסוף חזר בו, כפי ששנינו סתם במקום מחלוקת, דתנן סמיכת זקנים ועגלה ערופה לרבי יוסי בשלשה ולרבי יהודה בחמשה, החליצה והמיאון בשלשה, ומשמע שגם לרבי יהודה חליצה בשלשה. (והלכה שמיאון כשר בשניים).

'ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים' - צריכים הדיינים לקבוע מקום לחליצה.

הלכה חליצה בשלשה, ולפרסם שחלוצה היא ולא תינשא לכהן או כדי שיקפצו עליה מצרפים עד שיהיו חמישה.

יבמות דף ק"ב . יום ו' פרשת שלח . י"ח סיון תשפ"ב

דף ק"ב - ע"א

'שום תשים עליך מלך... מקרב אחיך תשים עליך מלך' - כל משימות שאתה משים עליך צריך 'מקרב אחיך' ולא גר, ודיין בכלל (ועוד שדיין כמלך), אבל דן הגר את גר חבירו, ואם אמו מישראל דן אפילו ישראל, ובחליצה צריך אביו ואמו מישראל - שנאמר 'ונקרא שמו בישראל' שיהא ישראל מכל צדדיו.

המנהג לחלוץ בסנדל (עור קשה), ונחלקו תנאים ואמוראים אם חולצים לכתחילה במנעל (עור רך), שהאוסרים גוזרים משום מנעל קרוע מלמעלה או חצי מנעל, אבל סנדל שהוא קשה אין יכול ליישבו על רגלו משנפחת וליכא למגזר מידי.

רב אמר שאילו לא ראה שרבי חייא חולץ בסנדל שיש בו רצועות, לא היה חולץ אלא בסנדל של ערבים שמהודק יותר. וסנדל שלנו אף שקשור בשפתיו בקשר המעמיד שלא יצא מהרגל, קושרים בו רצועה כדי שתהא חליצה מעולה.

קו הסיכומים לשמיעת סיכום יומי על הדף היומי בגמרא והלכה 079-9379634

החליצה מתירה לשוק כשהתירה ושמטה רוב העקב, אבל התיר הוא ושמטה היא או להיפך חליצתה פסולה.

ספק בגמרא אם צריך חליצה או שצריך גלויי כרעא, ונפק"מ אם קרעה המנעל מעליו, או השליכה גחלת על המנעל ושרפתו, וכן שנעל שני מנעלים זה מעל זה וקרעה העליון וחלצה התחתון.

דף ק"ב - ע"ב

יבמה שהגדילה בין האחים - ללישנא קמא אף שראינו שחלצה סנדל של אחד מהם לא חוששים שמא כוונו לשם חליצה. ללישנא בתרא - בסתם אין חוששים שחלצה, אבל אם ראינו שחלצה אף שאין יודעים אם נתכוונו נפסלה על האחים, אבל אינה מותרת לעלמא עד שיהא ידוע שנתכוונו שניהם.

סנדל שתפור בבגד פשתן אין חולצים בו - שנאמר 'ואנעלך תחש', אבל מעור של בהמה אחרת כשר, שנתרבה מריבוי 'נעל'.

חלצה בסנדל של עור ורצועותיו מנוצה של עזים - כשרה, שהוא בכלל 'ואנעלך תחש', אבל אם כולו מנוצה לא, שאינו נקרא מנעל אלא 'קרקא'.

'וחלצה נעלו מעל רגלו' - שתיטול מעל רגלו, כמו שכתוב 'וחלצו את האבנים', ואין הפירוש שתנעול על רגלו, שאם כך לכתוב רחמנא 'ברגלו' או 'במעל רגלו'.

'בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חלץ מהם' - שקיבל הקדוש ברוך הוא חליצה מבני ישראל אך הוא לא חלץ להם.

חליצה באנפיליא: של בגד - פסולה, של עור - כשרה.

לא יטייל ביום הכיפורים בסנדל ובאנפיליא של עור, לא מבית לבית ולא ממיטה למיטה, אבל באנפיליא של בגד מותר, וכן מותר לכרוך סודר סביב רגליו לתענוג.

יבמות דף ק"ג . יום שב"ק פרשת שלח - י"ט סיון תשפ"ב

דף ק"ג - ע"א

מנעל הנפרם שחופה רוב הרגל - כשר לחליצה, וכן סנדל הנפחת שמקבל רוב הרגל, וכן סנדל של שעם וגמי ומוק של לבד שקשה ומגין.

חליצת סומא - כשרה.

קב הקיטע נחשב מנעל וחולץ בו, לרבי מאיר הסובר לענין שבת שהקיטע יוצא בקב שלו שנחשב מנעל אף שאינו מחופה עור כן הוא גם לענין חליצה, ואינו דומה לאנפיליא של בגד שפסול - שקב מגין, ולחכמים החולקים על רבי מאיר לענין שבת - מדובר במחופה עור.

החולץ צריך לדחוף רגלו בקרקע, וגם החולץ כשהוא יושב או מוטה כשר כל שדוחף רגלו בקרקע, אבל מי שרגלו הפוכה ודורס על הצד העליון של הרגל חליצתו פסולה.

סמוכות הרגליים, והיינו שהולך בידיו וגורר רגליו ויש לו סמוכות להכניס רגליו בתוכו - חליצתו בהם פסולה, כיון שאינו יכול לדחוף רגליו לקרקע מפני שהם עקומות, אבל נותנו לאחרים שרגליהם ישרות לחלוץ בהם.

חליצה מן הארכובה ולמטה כשרה - שכתוב 'וחלצה נעלו מעל רגלו' ולא כתוב 'מרגלו', אבל מן הארכובה ולמעלה פסולה שהוא מעל מעל.

פרק המפסיק בין השוק לרגל - לרב פפא על כרחך נמשך עד הארץ ואין פרק אחר למטה הימנו בעקב, שאם לא כן מן הארכובה ולמטה פסולה שהוא מעל מעל, לרב אשי אפילו אם נאמר שנפסק מכל מקום כל השווה ועומד מול כף הרגל כחלק מכף הרגל הוא.

מן הארכובה ולמעלה אינו נקרא 'רגל', ומה שנאמר 'ובשליתה היוצאת מבין רגליה' הוא משום שבשעה שכורעת לילד נועצת עקביה בירכתיה ויולדת, ומה שקורים לאותו מקום רגל היינו לישנא מעליא.

דף ק"ג - ע"ב

כל טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים - שנאמר 'השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע', שגם הטוב רע הוא שהזכיר לו שם עכו"ם.

יעל לא נהנתה מעבירה - שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ורק ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתם ולא עכו"ם, וסיסרא הכניס בה זוהמת הנחש.

'נעל' - שלא צריך דווקא שלו אלא של כל אדם כשר, ומה שכתוב 'נעלו' היינו שיהא ראוי לו, פרט לגדול שאין יכול להלך בו, ופרט לקטן שאינו חופה רוב רגלו, ופרט לסנדל המסוליים שאין לו עקב. אך לכתחילה צריך שיהא שלו או שיקנו לו אחרים במתנה.

חליצה בסנדל שמאל מרגל ימין - כשרה בדיעבד.

חליצה בסנדל של עץ - כשרה, לרבי מאיר הסובר שקב של קיטע בכלל נעל לענין שבת כן הוא גם בסנדל של עץ, ולחכמים דווקא אם הוא מחופה עור.

בית המוסגר - מטמא אם נגע מתוכו אף שלא נכנס אליו, מוחלט - מטמא אף מאחוריו, ושניהם מטמאים בנכנס רובו אל הבית, והגם שכתוב 'והבא אל הבית' והבית המוחלט עומד לנתיצה אין אומרים כתותי מכתת שיעוריה ואינו 'בית', שאפילו בשעת נתיצה קראו התורה בית שנאמר 'ונתץ את הבית'.

בגד המנוגע מוחלט שיש בו שלש על שלש, אף שאין בו כזית, שנכנס רובו לבית - נטמאו כל כלי הבית, וכן אם יש בו כמה כזיתים כיון שנכנס כזית אחד אף שלא נכנס רוב הבגד, ואין אומרים שכתותי מכתת שעוריה ואינו בגד, שנאמר 'ושרף את הבגד' - אפילו בשעת שריפה קראו התורה בגד.

סנדל המוסגר - לא תחלוץ בו, ואם חלצה חליצתו כשרה, מוחלט - לרב פפי משמיה דרבא אם חלץ חליצתו פסולה, שצריך שיהא בו שיעור שחופה רוב רגלו, וכיון שמוחלט לשריפה עומד וכתותי מכתת שיעוריה, לרב פפא משמיה דרבא חליצתו כשרה, שהרי התורה קראה לבגד מוחלט 'בגד' (ולרב פפי איסור מטומאה לא ילפינן).

יבמות דף ק"ד . יום א' פרשת קרח - כ' סיון תשפ"ב

יום זה הוקדש לזכרון עולם לעילוי נשמת

הרב החסיד רבי **יוסף חיים גרינוואלד** הי"ד בן הרב החסיד רבי **משה יעקב** זצ"ל

נלב"ע בשנות הזעם והוקבע היארצייט ליום כ' סיון תש"ב

ת . נ . צ . ב . ה .

דף ק"ד - ע"א

סנדל של עבודה זרה - לא יחלוץ בו. עבר וחלץ בו - אם נועלים אותו לצלם ברגליו כשמסיעים אותו ממקום למקום חליצתה כשרה, שמשמשי עבודה זרה אינם עומדים לשריפה שיש להם תקנה בביטול, והנאת חליצה לאו הנאה היא שמצוות לאו ליהנות ניתנו. ואם הוא תקרובת עבודה זרה (שהקריבו ומסרו לפניו לשם דורון) שאין לה ביטול עולמית - חליצתה פסולה, שלשריפה עומד וכתותי מיכתת שיעורה, וכן הדין בנעל של עיר הנדחת שעומד לשריפה.

סנדל העשוי לתכריכי מיתה - הואיל שאינו עשוי להילוך אינו נעל, אבל סנדל של בית דין המיוחד לחליצה בכלל נעל, שאם ישתמש בו שליח בית דין לא יקפידו עליו.

משנה . חליצה בלילה - לת"ק כשרה, שכגמר דין הוא שכשר בלילה, לרבי אליעזר פסולה, שכתחילת דין הוא, וי"א שדעת ת"ק דעת יחיד הוא.

חליצה בשמאל - לת"ק פסולה, שלומדים 'רגל' 'רגל' ממצורע שצריך ימין, לרבי אלעזר כשרה (ויש מחליפים השיטות), מפני ש'רגל' האמור בחליצה אינו מיותר, ורק האמור במצורע מיותר, ומופנה מצד אחד למדים ומשיבים, ויש להשיב מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת.

משנה . קריאה - אינה מעכב לכו"ע, חליצה - לכו"ע מעכב, שכתוב 'ככה יעשה לאיש' 'ככה' משמע לעיכוב, וכי כתיב ככה על מעשה ולא על קריאה שדיבור בעלמא הוא, רקיקה - לרבי אליעזר מעכב שהיא מעשה, לרבי עקיבא אינה מעכב, שרק מעשה שהאשה עושה בגופו של איש מעכב.

דף ק"ד - ע"ב

חרש וחרשת אלם ואילמת - חליצתם פסולה לפטרה במקום שיש אח כשר, לפי שאינם בני קריאה 'אמר' ו'אמרה', והגם שאין קריאה מעכבת צריך שיהיו ראויים לקריאה, וכשם שרק הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו.

החולצת לקטן - חליצתה פסולה. **קטנה שחלצה** - תחלוץ משתגדיל, ואם לא חלצה חליצתה פסולה.

חליצה בפני שניים או שלשה דיינים ונמצא אחד קרוב או פסול - חליצתה פסולה, רבי שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירים, ורבי עקיבא הכשיר אפילו באחד, לשמואל ורב נחמן הלכה שג' מעכב.

יבמה שרקקה לפני בית דין: לרבי עקיבא שרקיקה אינה מעכבת - לא נפסלה על האחים (וראה מסקנת הגמרא להלן דף ק"ה.), לרבי אלעזר שמעכבת - אליבא דרבי שסובר ששני דברים המתירים מעלים זה בלי זה (כמו שמצינו בשתי הלחם שקדושתם תלויה בשחיטת וזריקת כבשי עצרת, ואם שחטם לשמם וזרק דמם שלא לשמם קדוש הלחם ואינו קדוש) **נפסלה ותחלוץ, לרבי אלעזר ב"ר שמעון** שאין מעלים זה בלי זה (ואין הלחם קדוש עד שישחוטו לשמם ויזרוק דמם לשמם) **לא נפסלה מלהתייבם.**

יבמות דף ק"ה . יום ב' פרשת קרח - כ"א סיון תשפ"ב

דף ק"ה - ע"א

ללישנא קמא שלחו ליה לאבוה דשמואל שיבמה שרקקה לפני בית דין נפסלה מיבום וצריכה חליצה, והיינו גם לדעת רבי עקיבא הסובר שרקיקה אינה מעכבת, שכיון שרקיקה נעשית בדרך כלל אחר החליצה, הרואה אותה רוקקת סובר שחלצה, ואם יתירוה להתייבם יאמרו חלוצה מתייבמת, אבל קראה ולא חלצה לא נפסלה מיבום, כיון שקריאה נעשית גם קודם חליצה לא יטעו, אלא יאמרו שזו הקריאה שלפני החליצה.

ללישנא בתרא שלחו שאם רקקה לפני חליצה לא תירוק שוב לאחר החליצה, שאין הסדר מעכב, ולא תחזור לרוק שאז יאמרו שהרקיקה הראשונה אינה כלום, ויתירו להתייבם זו שרק רקקה, והואיל וסתם רקיקה נעשית אחר חליצה הרואה את הרוקקת מתייבמת יבוא להתיר יבום אחר חליצה.

גידמת - חולצת בשיניה, שלא כתוב 'וחלצה בידה'.

דם השותת מפיו ומפי אמתו של זב אינו טמא כמעיינותיו - שכתוב 'זובו טמא', והנמצץ מפיו טמא שאי אפשר בלי צחצוחי רוק.

רקקה דם הוי רקיקה, שלא כתוב 'וירקה רוק' ולא דבר אחר עמה, ואי אפשר לדם בלי צחצוח רוק, והיינו במוצצת ולא בשותתת.

'אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת' - כתב שהקדוש ברוך הוא מאמתו ומקיימו ואינו חוזר ומבטלו, והוא גזר דין שיש עמו שבועה, כאמור 'לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם'.

עוון בית עלי בזבח ובמנחה אינו מתכפר, לרבה - אבל מתכפר בדברי תורה, לאביי - בגמילות חסדים, רבה ואביי אמרו בבית עלי, רבה עסק בתורה וחי ארבעים שנה, אביי עסק בתורה ובגמילות חסדים וחי שישים שנה.

משפחה אחת בירושלים היו מבית עלי, והיו מתים בני שמונה עשרה שנה, אמר להם רבן יוחנן בן זכאי שיעסקו בתורה, ועשו כן וחיו, וקראום משפחת יוחנן על שמו.

גזר דין של ציבור אפילו נחתם יכול להיקרע, שנאמר 'מי כה' אלוקינו בכל קראינו אליו', ומה שכתוב 'דרשו ה' בהמצאו' והיינו בעשרת ימי תשובה זהו ביחיד.

דף ק"ה - ע"ב

קטן שחלץ אינה מתירה לשוק - ש'איש' כתיב בפרשה, ומ"מ לרבי מאיר מהני חליצתו לפוסלה להתייבם לאחים, אך לחכמים אין חליצתו כלום.

קטנה שחלצה - לרבי מאיר הוקשה לאיש וחליצתה פסולה, לרבי יוסי חליצתה כשרה, שרק 'איש' [-ולא קטן] כתוב בפרשה אך אשה לא כתוב. ומאימתי חולצת - לרב נחמן משתגיע לעונת הפעוטות, ולרבא משתגיע לעונת נדרים, והלכה רק משהביאה שתי שערות.

עיני המתפלל - נחלקו רבי חייא ורבי שמעון ברבי אם צריך שיהיו למטה כלפי ארץ ישראל, ששם השכינה, ככתוב 'והיו עיני ולבי שם כל הימים', או שיהיו למעלה, ככתוב 'נשא לבבנו אל כפים', ורבי ישמעאל ברבי יוסי אמר בשם אביו עיניו למטה ולבו למעלה לקיים שניהם.

רבי ישמעאל ברבי יוסי כיון שהיה בעל בשר היה פוסע על ראשי עם קדוש למקומו בישיבתו של רבי, והקפיד עליו אבדן. אמר לו: אני רבי ישמעאל בן רבי יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי. אמר לו: וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי. אמר לו: וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה, אמר לו: וכי משה אתה, אמר לו: וכי רבך אלוקים הוא, ונענש רבי (על שלא מיחה באבדן) בכך שרבי ישמעאל קראו 'רבך' ולא 'רבי'. רבי אמר לאבדן לבדוק יבמה אם כבר גדולה, כשיצא אמר רבי ישמעאל בשם אביו שלא כתוב 'אשה' בפרשה וגם קטנה כשרה, אמר רבי לאבדן שאין צורך לבדקה אחר שכבר הורה זקן, כשחזר אבדן למקומו פסע על ראשי עם קדוש, אמר לו רבי ישמעאל: מי שצריך לו עם קדוש יפסע על ראשי עם קדוש, מי שאין צריך לו עם קדוש היאך יפסע על ראשי עם קדוש, ואמר רבי לאבדן שיעמוד על מקומו. ובאותה שעה נצטרע אבדן, וטבעו שתי בניו, ומיאנו שתי כלותיו בבעליהם, ואמר רב נחמן בר יצחק בריך רחמנא שבייש לאבדן בעולם הזה.

הלכה חליצה בשלושה, ואפילו בדיעבד אין די בפחות, ואין צריך חמישה אפילו לכתחילה (וראה לעיל סוף דף ק"א:).

מעשה באחד שחלץ בינו לבינה בבית האסורים, וראום שני עדים בחוץ, ובא מעשה לפני רבי עקיבא כשהיה בבית האסורים, והכשיר החליצה.

יבמות דף ק"ו . יום ג' פרשת קרח - כ"ב סיון תשפ"ב

יום זה הוקדש לזכרון עולם לעילוי נשמתו של איש חסיד ישר וירא אלוקים וזכה להעמיד דורות ישרים שמו מפארים

הרה"ח רבי **דוד אליהו גרינוואלד** זצ"ל בן הרה"ח **רבי יוסף חיים** הי"ד

נלב"ע כ"ב סיון תשע"ה

ת . נ . צ . ב . ה .

דף ק"ו - ע"א

חליצה מוטעת כשרה, לריש לקיש היינו שאומרים לו 'חלוץ לה ובכך אתה כונסה', לרבי יוחנן באופן זה לא מהני שהרי צריך דעת שניהם לחליצה, ולרבי חייא אכן לא מהני להתירה, אך מהני לפוסלה עליו ששוב אסור ליבמה וצריכה חליצה שנית. ולשיטת רבי יוחנן ורבי חייא חליצה מוטעת היינו שאומרים לו 'חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז', שהחליצה כשירה אפילו אם לא נתנה לו, שכל דבר שאי אפשר לעשותו בשליח לא מהני ביה תנאי.

אמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתיים זוז אינה חייבת ליתן שכרו, שיכולה לומר לו משטה אני בך כיון שמוטל עליו לחלוץ לה, וכמו שמצינו במי שהיה בורח מבית אסורים והייתה מעבורת לפניו ואמר לו טול דינר והעבירני שאין לו אלא שכרו.

גט מוטעה פסול, כגון נתן לה גט על מנת שתתן לו מאתים זוז ולא קיימה התנאי, שגט כשר בשליח ולכן מהני בו תנאי.

חליצה וגט מעושה - אם כפוהו עד שאמר רוצה אני כשרים, וכמו שמצינו לגבי קרבן שנדר שנאמר 'יקריב אותו' מלמד שכופים אותו, יכול בעל כרחו ת"ל 'לרצונו', אלא כופים אותו עד שיאמר רוצה אני.

חליצה ומיאון כשאין הבית דין מכיר אותם:

לרב הונא - יכולים לעשות, לפיכך אין העדים כותבים גט חליצה ומיאון אלא אם מכירים אותם, שחיישינן לבית דין שיראו הגט ויסמכו עליו.

לרבא - אין בית דין חולצים וממאנים אלא אם כן מכירים, לפיכך כותבים העדים אף שאין מכירים, ולא חיישינן לבית דין טועים.

דף ק"ו - ע"ב

משנה . 'וקראו לו זקני עירו ודברו אליו' - משיאים לו עצה ההוגנת לו, שאם הוא זקן והיא ילדה או להיפך אומרים לו: כלך אצל כמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך.

בתחילה סדר החליצה היא אומרת: 'מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי', והוא אומר: 'לא חפצתי לקחתה', ואומרים זאת בלשון הקודש.

'ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו' - רוק הנראה לדיינים.

'וענתה ואמרה: ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה אח בית אחיו' - בתחילה היו הדיינים מקרא ליבמה עד כאן, ופעם אחת הקרא רבי הורקנוס גם את הפסוק האחרון שבפרשה 'ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל', והוחזקו כולם לנהוג כן.

'ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל' -

לת"ק מצוה בדיינים שיכריזו כן ולא בתלמידים,

לרבי יהודה - מצוה על כל העומדים שם לומר 'חלוץ הנעל',

ולרבי טרפון יאמרו כן שלושה פעמים.

מצות חליצה: לכתחילה היא קוראת 'מאן יבמי...', הוא קורא 'לא חפצתי לקחתה', חולצת, רוקקת, קוראת 'ככה יעשה...', הקדים רקיקה לחליצה - מה שעשה עשוי.

המקרא את האשה בשעת חליצתה לא יפסיק בין 'לא' ל'אבה יבמי', שאז משמע אבה יבמי, ולאביי גם כשמקרא היבם לא יפסיק בין 'לא' ל'חפצתי לקחתה' שאז משמע חפצתי לקחתה, ורבא סובר שביבם אין להקפיד ש'לא' הוא פתיחת דבריו ואין חשש.

כותבים בגט חליצה: לאביי - הקראנו לה מ'מאן יבמי' עד 'אבה יבמי', והקראנו לו מ'לא' עד 'לקחתה', והקראנו לה מ'ככה' עד 'חלוץ הנעל', משום שהגט אינו משורטט, ורק עד ג' תיבות מפסוק מותר לכתוב בלי שרטוט. למר זוטרא - משרטט וכותב כל מאמרי היבם והיבמה. ואף שאין כותבים פרשה מן התורה בפני עצמה, כאן ספירת דברים היא ואין כוונתו לשם פרשה, ולכך הלכה כמר זוטרא שבמקום מצוה מותר.

'וירקה בפניו' - אבל קלטתו הרוח והעבירו שלא בא לפני היבם לא עשתה ולא כלום, לפיכך אם הוא גבוה והיא נמוכה כיון שיצא מפיה היה בפניו, אבל היא גבוהה והוא נמוך צריך שיגיע הרוק מול פניו קודם שיקלטו הרוח.

אכלה שום וגרגישתא ורקקה - לא עשתה ולא כלום, שצריך 'וירקה' מעצמה.

'לעיני הזקנים וירקה' - צריכים הדיינים לראות הרוק כשיוצא מפי היבמה.

הדרן עלך מצות חליצה

יבמות דף ק"ז . יום ד' פרשת קרח - כ"ג סיון תשפ"ב

פרק שלשה עשר - בית שמאי

דף ק"ז - ע"א

משנה . לבית שמאי אין ממאנות אלא ארוסות, לבית הלל גם נשואות, וטעמם:

לרב יהודה אמר שמואל - לפי שאין תנאי בנשואין וחופה בעלמא, ואם ממאנת ויוצאת יאמרו יש תנאי בנישואין וחופה, וגם במסר האב לשלוחי הבעל לא מהניא מיאון שלא פלוג רבנן. ובית הלל לא גזרו מיאון אטו תנאי בנישואין, שהכל יודעים שנישואי קטנה מדרבנן הוא.

לרבה ורב יוסף - חכמים תיקנו נישואי קטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, ואם תוכל למאן אחר חופה ונישואין ימנעו מלשאת אותה שאין אדם רוצה לעשות חופה באיסור ובעילת זנות, ותעקר תקנת חכמים, וכן במסר האב שלא פלוג רבנן. לבית הלל - כיון שיש קידושין וכתובה לא אתי למימר שבעילתו בעילת זנות.

לרב פפא - משום תקנת פירותיה, לבית שמאי - אם תוכל למאן יאכל גם הקרן כיון שאינה נשארת תחתיו, לבית הלל - אדרבה, כיון שיודע שיכולה למאן ישביח נכסיה כדי שלא ייעצו לה קרוביה למאן.

לרבא - אין אדם טורח בסעודת נשואין ומפסידה, ואם תוכל למאן ימנע מלשאת אותה, לבית הלל - שניהם רוצים שיצא עליהם קול אישות.

דף ק"ז - ע"ב

לבית שמאי ממאנת רק בבעל ולא ביבם, לבית הלל גם ביבם. לרב אושעיא - לבית הלל ממאנת רק למה שעשה היבם, מאמרו או ביאתו, אבל אינה ממאנת לזיקתו שרחמנא רמי עלה, לעולא - ממאנת גם לזיקתו, שעוקרת נשואי הראשון ושוב אין כאן זיקה.

צרת בתו קטנה הנשואה לאחיו שהייתה יכולה למאן בבעלה ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת גם לעולא הסובר שיכולה עדיין למאן לזיקתה, שכיון שמהני נשואי אחיו בבתו שתיפול לפניו ליבום עם צרתה, נראית צרתה כצרת בתו ואסור לייבמה.

מיאנה בבעל מוזהרת לאביו - שהוי כאנוסת ומפותת בנו, מיאנה ביבם אסורה לאביו - משום מראית עין, כיון שמהני נשואי בנו להפילה לפני יבמה ליבום נראית ככלתו.

יבמה שמיאנה באחד מהאחים:

לרב - אסורה לכולם, כמו בגט שאם נתן לה אחד מהאחים פסלה על כולם.

לשמואל - מותרת לשאר אחים, שלא דמי בעלת גט שגירשו אותה - שמכולם נתגרשה, לזו שהיא מיאנה - שדווקא בו מיאנה.

לרב אסי - מותרת אפילו לו, שאף לעולא שיכולה למאן לזיקתה היינו ביבם אחד, אבל כשיש ב' יבמים אין מיאון לחצי זיקה. ונחלקו בדעת רבי יוחנן אם סובר כשמואל או כרב אסי.

לבית שמאי ממאנת רק בפני בעלה, לבית הלל גם שלא בפניו. ואשתו של פישון הגמל התירו גם לבית שמאי שתמאן שלא בפניו ואף אחר נישואין, כיון שהיה מכלה נכסי מלוג שלה.

לבית שמאי ממאנת בפני שלשה מומחים, לבית הלל - בפני שלשה אף שאינם מומחים, לרבי יוסי ב"ר יהודה ורבי אלעזר ב"ר שמעון - ממאנת בפני שנים, והלכה כמותם.

לבית הלל ממאנת אפילו ארבעה וחמשה פעמים, לבית שמאי - אין בנות ישראל הפקר, אלא ממאנת פעם ראשונה, וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותינשא, ופירוש דבריהם - לשמואל צריך שתגדיל ותאמר רוצה אני במיאונים הראשונים, שמא חזרה בו מהמיאון, והקשו על דבריו מלשון בית שמאי. לעולא - כיון שמיאנה שוב אין מניחים לה להתארס בקטנותה שאז יכולה למאן, אלא או תתארס רק אחר שתגדיל, או שתינשא לאלתר ששוב אינה ממאנת (לדעת בית שמאי).

משנה . קטנה שצריכה למאן היינו שהשיאה אמה ואחיה לדעתה, אבל שלא לדעתה אינה צריכה למאן. לרבי חנינא בן אנטיגנוס - מי שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן, לרבי אלעזר - אין מעשה קטנה כלום, ולכן בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה, ובת כהן לישראל תאכל בתרומה.

יבמות דף ק"ח . יום ה' פרשת קרח - כ"ד סיון תשפ"ב

דף ק"ח - ע"א

בראשונה היו כותבים בגט מיאון ריבוי דברים, שוב חששו שיחליפוהו בגט גירושין ויכתוב סופר בור נוסח זה לגירושין, ותקנו לכתוב בקיצור: ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני בפנינו.

איזהו מיאון - אי אפשי בפלוני בעלי, או אי אפשי בקידושין שקידשוני אמי ואחי. לרבי יהודה אפילו יושבת באפריון והולכת מבית אביה לבית בעלה, ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי, ואפילו היו אורחים מסובים בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהם, ואמרה להם אי אפשי בפלוני בעלי, ואפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו, ואמרה לחנוני אי אפשי בפלוני בעלי, אין לך מיאון גדול מזה.

הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס, שכל שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן.

קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה או נשאת לאחר - לרבי יהודה בן בתירה הן הן מיאוניה, וחכמים חולקים, והלכה כרבי יהודה בן בתירה אפילו אם הייתה נשואה לראשון.

לרבי אלעזר אין מעשה קטנה כלום, ואין בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מיטמא לה, אלא שצריכה מיאון. לרבי יהושע בעלה זכאי בכל הנ"ל (במציאתה - הפקר ב"ד הפקר, מיטמא לה - כיון שהוא יורשה הרי היא כמת מצוה). ואמר רבי שנראים דברי רבי אלעזר שהשווה מידותיו.

לרבי אליעזר בן יעקב כל עכבה שמן האיש כאילו היא אשתו, שאינה מהאיש כאילו אינה אשתו, פירוש דבריו: לרבי יהודה אמר שמואל - תבעוה להינשא בעודה תחתיו ונתעכבה משום שהיא אשתו עדיין צריכה מיאון, נתעכבה מחמת בני אדם שאינם מהוגנים ולא מחמת האיש הרי זה מיאון. לאביי ורב חנינא בני רב אבין - כוונתו למה ששנינו במשנה הבאה (המובא בהמשך).

משנה . הממאנת באיש - הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט (אע"פ שהייתה יכולה למאן) - אסורים לקרובים ופסלה מן הכהונה.

דף ק"ח - ע"ב

נשא קטנה ונתן לה גט, החזירה בעודה קטנה ומיאנה בו, נשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה ממנו - מותרת לחזור לראשון, שאתי מיאון דידיה ומבטל גט דידיה. לרבא התנאים לא פליגי בזה, לרב יהודה אמר שמואל - כן היא דעת התנא ברישא, אבל תנא בסיפא חולק וסובר שלא אתי מיאון ומבטל גט קמא ואסורה לחזור לו מחמת גט הראשון.

נשאה ומיאנה בו, החזירה בעודה קטנה ונתן לה גט, ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה - אסורה לחזור לראשון, מפני שנשאת לאחר מתוך שיצאה ממנו בגט.

יצאה ממנו בגט ונשאת לאחר ומיאנה בו - לרב יהודה אמר שמואל ורבא נחלקו תנא ברישא ותנא בסיפא אם מיאון חבירו מבטל גט שלו ואין בזה איסור מחזיר גרושתו משנישאת או אין מבטל (אלא שלרבי יהודה אמר שמואל תנא בסיפא סובר שאין מיאון מבטל גט בין מיאון שלו ובין של חבירו, ולרבא תנא בסיפא מחלק בין מיאון שלו שמבטל גט שלו, למיאון חבירו שאין מבטל גט שלו - שחוששים שמתוך שהוא גירשה ולא היא מיאנה בו ילך ויפייסה אחר שנישאת לאחר ויגרום לה למאן בשני, ולכן אסורה לחזור לו), לעולא גם תנא בסיפא סובר שמיאון חבירו מבטל גט שלו ומותרת לחזור לראשון, ורק אם נתגרשה ג' פעמים (אף מג' אנשים אחרים) לא אתי מיאון חבירו ומבטל גט שלו, וכל מי שיצאה ממנו בגט אסורה לחזור לו.

'מימינו בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו' - בשעת הסכנה שגזרו שלא יעסקו בתורה למדנו תורה בשכירות, ששכרו אדם בארבע מאות זוז לשאול את רבי עקיבא בבית האסורים ואת רבי יהודה בן בתירא בנציבין דבר הלכה. לרב יהודה אמר רב שאלו - יצאה מראשון בגט ומשני במיאון האם מותרת לחזור לראשון, ואסרוה. לרבי ישמעאל ב"ר יוסי אין זה ספק שמותרת, שאם מתיר המיאון איסור כרת של אשת איש (שיוצאת מבעלה בלא גט), ק"ו שמתיר איסור החזרת גרושתו, אלא שאלתם הייתה אם אשת אחי אמו שהיא שניה לו נשאת לאחיו מאביו ומת אחיו, אם מועיל מיאונה שלאחר מיתה בנשואיה הראשונים [-אחי אמו] במקום מצות יבום של נשואי שניה, ואסרו.

לשיטת הסוברים שאין מיאון חבירו מבטל גט שלו נחלקו אמוראים בדעת רב יצחק בר אשיאן אם מותרת לאחיו של ראשון, שי"א שלא אסרו אלא למגרש עצמו מתוך שמכרת ברמיזותיו וקריצותיו יגרום לה שתמאן בשני, ולכן רק הוא אסור ולא אחיו, וי"א שגזרו גם על אחיו שתהא אסורה עליו כגרושת אחיו משום הוא עצמו.

יבמות דף ק"ט . יום ו' פרשת קרח - כ"ה סיון תשפ"ב

דף ק"ט - ע"א

משנה . המגרש את האשה והחזירה ומת - לת"ק מותרת ליבם, ולרבי אלעזר אסורה לו וחולצת, ונחלקו אמוראים בטעמו:

לס"ד עיפה - נשואין הראשונים מפילים ועמדה על היבם שעה אחת באיסור גרושת אחיו. והקשו שאם כך גם חליצה אין צריכה, וחזר עיפה לומר שאין יודע טעמו של רבי אלעזר.

לאביי - רבי אלעזר מסתפק אם מיתה מפלת (ומתייבמת) או נשואין הראשונים מפילים (ופטורה מחליצה ויבום), ומספק חולצת ולא מתייבמת.

לרבא - הכל יודעין שגרשה, אבל אין הכל יודעים שהחזירה שלפעמים מחזירה בלילה ומת בבוקר, ויאמרו שמייבם גרושת אחיו.

לרב אשי - גזרו משום יתומה בחיי האב, שקיבל אביה קידושיה והשיאה ונתגרשה, והחזירה בעלה בעודה קטנה שאין קידושיה אלא מדרבנן, וכשמת אסורה על היבם באיסור גרושת אחיו דאורייתא.

קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא כיתומה בחיי אב, ואם החזירה בעלה בעודה קטנה ומת דברי הכל אסורה ליבם, שגירושיה גירושין מדאורייתא, ואין חזרתה חזרה גמורה, אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה, או שגדלה אצלו ומת - או חולצת או מתייבמת, לרבי אלעזר - חולצת ולא מתייבמת, גזירה משום החזירה בעודה קטנה.

צרת מוחזרת - גם לרבי אלעזר מתייבמת, שמוחזרת גופה גזירה היא, וצרתה גזירה לגזירה שאין גוזרים אותה.

משנה . שני אחים נשואים שתי אחיות קטנות ומת בעלה של אחת מהם - היבמה פטורה מיבום וחליצה משום שהיא אחות אשתו של היבם. **אחת גדולה ואחת קטנה** - מת בעלה של קטנה, פטורה משום שהיא אחות אשתו של יבם. **מת בעלה של גדולה:** לרבי אליעזר - מלמדים הקטנה שתמאן בבעלה וכך יוכל לייבם הגדולה. לרבן גמליאל - אם מיאנה בו מייבם את אחותה, ואם לא אין זיקת הגדולה אוסרת את אשתו עליו, ותשהה הקטנה אצלו עד שתגדיל ואז תפטר היבמה מאחר שנעשית אחות אשתו דאורייתא. לרבי יהושע - יש זיקה, ואשתו אסורה עליו משום אחות זקוקתו ומוציאה בגט, ואין מלמדים אותה למאן שצריך אדם להתרחק מהמיאונים, ולא תתייבם הגדולה משום שהיא אחות גרושתו אלא חולץ לה.

דף ק"ט - ע"ב

יתרחק אדם מן המיאונים - שמא תתחרט כשתגדל, אך כדי לקיים מצות יבום סובר רבי אליעזר שמלמדים אותה למאן כמו שתנן במתני'.

ידבק אדם בחליצה ולא ביבום - כאבא שאול שאמר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב להיות הולד ממזר.

ידבק אדם בהבאת שלום - שתשלום שכרו גדול כגמילות חסדים, שאוכל פירות בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, שנאמר 'בקש שלום ורדפהו' וכתיב בגמילות חסד 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד'.

ידבק אדם בהפרת נדרים - שהנודר כאילו בנה במה בשעת איסור במות, והמקיים כאילו הקריב עליה קרבן.

יתרחק אדם מקבלת פקדונות מבן עירו - שרגיל אצלו, ויטול את שלו ויחזור ויתבענו.

'רע ירוע כי ערב זר' - רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים, שהם קשים לישראל כספחת, שאין בקיאים בדקדוקי מצוות ולמדים ישראל ממעשיהם. וכן לזה הנכנס להיות ערב שלוף דוץ.

'ושונא תוקעים בוטח' - זה התוקע עצמו לדבר הלכה. א. שלומד שלא על מנת לקיים, שאף שכר לימוד אין לו, כמו שכתוב 'ולמדתם ועשיתם' כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, ואפילו מלמדה לאחרים והם מקיימים אין לו שכר עשיה. ב. שמדמה מילתא למילתא ואינו שואל לרבו.

'הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה... מפחד בלילות' - לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו.

רבן גמליאל הסובר שקטנה תמתין עד שתגדל אצלו ואז תצא הגדולה משום אחות אשתו - לרב דווקא כשבעלה כשהיא גדולה, שאז נתקדשה לו מדאורייתא והמקדש אחות יבמתו נפטרה היבמה, שאתי קידושין ומבטלים הזיקה, לרב ששת אף שלא בעל, שקידושי קטנה תלויים ועומדים וכשגדלה גדלו עמה.

© כל הזכויות שמורות

רח' עמוס 5 י-ם ' Email - sikumhadaf12@gmail.com ' בכל ענייני הגיליון 052-7111-235